

Akhdam i Jemen

Akhdamfolket är en minoritet i Jemen, där de utsätts för diskriminering och bemöts som andra klassens medborgare. Anneli Oskarsson har arbetat på den franska organisationen DIA som bedriver projekt för att förbättra akhdams möjligheter till försörjning, skolgång och hälsovård.

Det finns olika teorier om vilka befolkningsgruppen akhdam egentligen är men det vanligaste antagandet är att akhdam har sitt ursprung i Etiopien och Eritrea (Abyssinien) och att de kom till Jemen på 500-talet. De invaderade Jemen och var de som styrde landet en kort period men efter att deras storhetstid var över blev det omvända roller och de kom att kallas akhdam som betyder ungefär tjänare på arabiska. Idag är de en marginaliserad grupp i Jemen som anses tillhöra en lägre kast i samhället.

Levnadsförhållanden och status

Idag bor akhdam främst i bosättningar runt de stora städerna. Bosättningarna är av varierande komfort men liknar i de flesta fall kåkstäder. Några få har hus byggda av betong och den huvudsakliga bosättningen av detta slag är återstoden av ett hjälpprojekt efter en översvämningskatastrof 2003. Dessa hus var tänkta som tillfälliga skyddsbofästelser men efter det har inget mera hänt och folket har blivit kvar där sedan dess. Andra bosättningar består enbart av skjul byggda av vad man hittat; plåt, kartonger och annat skräp som kan tjäna som väggar och tak. Det vanligaste är att akhdam lever under väldigt prekära och ohälsosamma förhållanden där de sällan har tillgång till samhällsservice som rinnande vatten, toaletter, sophantering och elektricitet. Exempelvis så utträttar männen sina behov i utkanten av bosättningen medan kvinnorna gör sina behov inne i skjulen. I det jemenitiska samhället har akhdam, enligt lagen, samma rättigheter som alla andra jemeniter men i verkligheten förekommer diskriminering som bland annat tar sig uttryck i att de inte alltid står lika inför lagen när de blir utsatta för brott och att deras möjligheter till utbildning och hälsovård är begränsad. De anses dessutom vara omoraliska, smutsiga och mindre religiösa än övriga medborgare. Idag finns organisationer, både lokala och internationella, som arbetar för att förbättra deras situation via olika hälso- och utbildningsprojekt. Behovet av hjälp är dock mycket stort och ett större engagemang från Jemens regering vore önskvärt.

DIA – en fransk NGO i Jemen

En organisation som arbetar just med akhdams sociala och ekonomiska integration är DIA, där jag har jobbat inom kommunikation. DIA i Tazeh har olika projekt inom ekonomi, utbildning och hälsa som syftar till att förbättra akhdams levnadsförhållanden. Att öka deras sociala och ekonomiska integration syftar till att de inte längre ska anses vara andra klassens medborgare. DIA är med och finansierar och kontrollerar många projekt i samarbete med bland annat lokala organisationer och guvernementet i Tazeh. Ekonomiprojektens målsättning är bland annat att förbättra akhdams inkomst men också att de ska kunna sköta en hushållsbudget på ett hållbart sätt. Hälsoprojekten arbetar med att göra hälsocenter tillgängliga och att öka kunskapen om hur man håller sig frisk. Eftersom analfabetismen bland akhdam är hög och många barn bara går i skolan till och med femte klass, har DIA ett utbildningsprojekt som syftar till att främja skolgången.

Utbildningsprojekt

För att skriva in sig i skolan behöver barnen ha ett personbevis. Detta bevis kan hämtas på "Civil Registration Office" vilket motsvarar Skatteverket i Sveriges där vi hämtar våra personbevis. Många av akhdambarnen har inte personbevis eftersom föräldrarna aldrig har fått information om det. DIA hjälper till med att sprida kunskap om vart de ska vända sig för att få detta bevis och hjälper även till med utdelningen av dessa. I skolan har barnen skoluniform och DIA köper in sådana som sedan delas ut till de barn som skrivit in sig i skolan. DIA samarbetar med 14 skolor i Taz i vilka man arbetar med föräldragrupper för att sprida kunskap om akhdam och därmed minska det diskriminerande beteendet från övriga elever. Detta görs i samarbete med lärare och socialassistenter. Det tillhandahålls också stödundervisning och det görs en personlig uppföljning på varje elev. För att barnen ska gå kvar i skolan krävs också ett strategiskt informationsarbete med föräldrarna för att förklara varför det är viktigt att de låter sina barn gå i skolan istället för att de arbetar. Tilläggas bör att barnarbete inte är så utbrett hos akhdam även om det förekommer.

Ekonomiprojekt

DIA:s ekonomiska projekt strävar efter att förbättra akhdams arbetsförhållanden, tillgång till arbetstillfällen och att öka deras inkomster. Detta görs genom inkomstgenererande aktiviteter eller genom tillgång till ekonomiskt stöd från de sociala myndigheterna. Ett viktigt projekt är det där akhdam arbetar med att samla in tomma plastflaskor som sedan återvinns. Det finns alltså även en miljöaspekt på detta projekt. Målsättningen med projektet är att de som samlar in sopor ska organiseras så att detta arbete ska berättiga dem en ökad inkomst. En annan del av ekonomiprojektet ägnar sig åt stöd till mikroprojekt, eller inkomstgenererande aktiviteter. Det handlar inte om mikrokrediter utan detta är ett ekonomiskt stöd till att starta småföretag för de kvinnor som genomgått utbildning om hur man sköter en budget. Efter utbildningen kan de lansera en egen idé om hur de vill förbättra sin hushållsekonomi. Det kan exempelvis vara att köpa några getter för att starta en djuruppfödning, och de får inkomst från att sälja killingarna. Den som startar ett projekt betalar inte tillbaka något av det ekonomiska stödet men det görs däremot en uppföljning och utvärdering av projektet.

Hälsoprojekt

DIA fokuserar på barn- och mödravård då spädbarnsdödligheten och mödradödligheten är hög bland akhdam. Målsättningen är att öka tillgängligheten av hälsocenter för akhdam och se till att de använder sig av möjligheten att besöka dessa. Hälsocentren är (ibland) inte alltid särskilt välutrustade när det gäller instrument, mediciner och kompetens. Lokala organisationer utför i samarbete med guvernementets hälsokontor utbildning till unga gifta kvinnor angående barnhälsovård. I samarbetet med hälsoinstitutet i Taz har det också utförts utbildning i grundläggande sjukvård. Deltagarna har fått lära sig att använda grundläggande sjukvårdsåtgärder så som att ta blodtryck och tempen. De har utrustats med ett första hjälpen-kit som de uppmuntras att använda på sin familj, grannar och andra i sitt kvarter. Om de inte kan hjälpa personen ska de skicka personen vidare till något av hälsocentren. De ska också föra protokoll över sina aktiviteter och sedan ska en utvärdering göras angående hur effektivt de kunnat använda sin utbildning och huruvida de ska få en vidareutbildning.

Anneli Oskarsson

Mer information:

<http://blog.justdia.org/> (franska)

<http://yementimes.com/article.shtml?i=1288&p=front&a=1>